

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo, 29.01.2019

Deres ref: 18/6506

NOAS høringsvar - endringer i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven - hjemmel til å kreve botid for utenlandske arbeidstakere som skal ansettes i barnehage eller skole

NOAS viser til departementets høringsnotat av 11.12.2018 om forslag til endring i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven.

1. Oppsummering

Departementet foreslår å innføre hjemler til å utarbeide forskrift med krav om botid for utenlandske statsborgere som skal ansettes i barnehage eller skole. Bakgrunnen for forslaget er at det kreves politiattest for personer som skal ansettes i barnehage og skole, og for personer som nylig har kommet til Norge vil en slik politiattest ha begrenset verdi.

NOAS er opptatt av at flyktninger og andre som kommer til Norge skal få muligheten til å komme ut i arbeidslivet så raskt som mulig. Tidlig deltakelse i samfunnet er viktig for å bli godt integrert og for å få et meningsfylt liv i Norge, og deltakelse i arbeidslivet er en av de viktigste faktorene for å bli integrert. Vi er derfor generelt skeptisk til at det blir lagt hindringer i veien for denne muligheten. Vi ser imidlertid at hensynet til barns sikkerhet er så viktig at vi støtter en eventuell innføring av botidskrav for denne gruppen. Om et slikt krav innføres er det viktig at det gjøres på en måte som i minst mulig grad hemmer integreringen av nyankomne utlendinger, og at det også ses på andre tiltak som kan styrke barns sikkerhet.

2. Hensyn som taler for innføring av et botidskrav

Barn som går i barnehage og skole er daglig overlatt til de ansattes ansvar. De er avhengige av hjelp fra de voksne, og de utvikler en tillit til personer de omgås med til daglig. Ansatte i disse institusjonene vil ofte ha muligheten til å være alene med barn, og barn har i liten grad mulighet til å forsvare seg mot voksne som er fysisk langt sterkere. For de yngste vil det også være svært vanskelig å kommunisere at man har blitt utsatt for overgrep. Alt dette gjør barn sårbare for overgrep. I de siste årene er det dessverre rapportert en økning i seksuelle overgrep mot barn fra ansatte i barnehage og skole.¹ Det er derfor åpenbart at hensynet til barns sikkerhet må tillegges stor vekt.

---

¹ <https://www.utdanningsnytt.no/utdanning/rapportaser/2018/minst-28-overgrepssaker-i-skole-og-barnehage-i-2017/>

Et av tiltakene for å trygge barn i skole og barnehage er krav om fremlagt politiattest før ansettelse. Dette kravet gjelder alle, uansett statsborgerskap og botid i Norge. En slik attest kan imidlertid ha liten verdi om personen det gjelder har oppholdt seg kort tid i Norge. For personer innenfor EØS vil det stort sett være mulig å fremlegge politiattest fra hjemlandet, og politiattest som er utstedt i et annet EØS-land likestilles med norsk politiattest. For personer som kommer fra utenfor EØS-området vil det imidlertid ofte ikke være mulig å legge frem en politiattest som kan anvendes i slike tilfeller. Siden det ikke er noe krav om botid for å få politiattest vil derfor mange som kommer til Norge raskt få politiattest og dermed være klarert for arbeid i skole og barnehage. Selv om det åpenbart er svært få personer som kan anses som potensielle overgripere mot barn vil dette kunne gjøre det vanskeligere å avdekke de få personene som kan utgjøre en risiko for barn.

3. Hensyn som taler mot innføring av et botidskrav

Hvis det innføres et krav om botid vil det bety at enkelte som ønsker å arbeide innenfor barnehage- og skolesektoren må vente på å komme ut i arbeidslivet, eller at de må velge andre yrker enn de primært ønsker. Dette vil i realiteten innebære et midlertidig yrkesforbud, noe som naturligvis er uheldig. Videre kan det virke negativt for integreringen ved at enkelte vil måtte vente på å komme seg i jobb.

I og med at et slikt krav vil få særlig betydning for personer som kommer fra utenfor EØS-området vil et botidskrav kunne oppfattes som diskriminerende. Det må også ses hen til at et botidskrav, med hensyn til barns sikkerhet, vil ramme mange som aldri ville utgjort en risiko for barn.

Det er videre klart at en politiattest aldri vil være noen garanti for at det ikke begås overgrep mot barn. At en person ikke er siktet, tiltalt eller dømt for forhold som anmerkes i en politiattest betyr ikke at vedkommende ikke i fremtiden kan være en potensiell overgriper. Dette gjelder særlig i de tilfellene hvor attesten kun kan si noe om en begrenset tidsperiode, slik som i de tilfellene som eventuelt vil bli berørt av departementets forslag.

Et botidskrav kan også være uheldig med tanke på at norske skoler og barnehager kan få det vanskeligere å rekruttere personer som har kompetanse til å jobbe med barn, og som ønsker å komme inn i denne delen av arbeidslivet.

4. Konklusjon

Som nevnt innledningsvis mener NOAS det generelt må legges til rette for at personer som kommer til Norge får starte sin integrering til det norske samfunnet så tidlig som mulig. En rask start på denne prosessen er viktig for en vellykket integrering. Slik sett er hindringer for rask deltakelse i arbeidslivet i seg selv uheldige. Vi mener imidlertid at hensynet til barns sikkerhet er så fundamentalt, og skadepotensialet for de barna som blir utsatt for seksuelle overgrep er så stort at beskyttelseshensynet må tillegges avgjørende vekt. Og selv om et slikt

tiltak i realiteten kun vil være nødvendig overfor et svært begrenset antall mennesker, og mange dermed vil rammes urettmessig, ser vi ikke noen måte å innføre et slikt krav på som rammer mer presist.

En av grunnene til at NOAS støtter forslaget er at det allerede foreligger krav som gjør det uaktuelt for mange å skulle få jobb i skole eller barnehage kort tid etter ankomst til Norge. Både barnehageloven og forskrift til opplæringsloven har krav om norskkunnskaper for de som skal ansettes i barnehage eller skole. Nyankomne flyktninger skal dessuten gjennomføre introduksjonsprogram i minimum to år. For mange vil derfor et botidskrav, dersom det settes til to år, ha liten betydning for når de vil kunne gå inn i jobb i skole- og barnehagesektoren.

NOAS mener det videre er riktig at personer som skal ha praksisperiode eller arbeidstrening i barnehage eller skole er unntatt fra botidskravet. Som departementet nevner i høringsnotatet er ikke disse ansatte i institusjonene og kommer derfor i tillegg til den ordinære bemanningen. De vil heller ikke være alene med barna på samme måte som ansatte, og det er lettere å ha regler og rutiner som minsker mulighetene for potensielle overgrep for denne gruppen enn for ansatte. Om denne gruppen blir omfattet av botidskravet vil det kunne forsinke deres inngang til arbeidslivet.

Vi støtter videre departementets vurdering av at tredjelandsborgere som har lovlig opphold i et EØS-land bør kunne fremlegge politiattest fra dette landet. Om oppholdstiden i EØS-landet er mindre enn kravet om botid bør oppholdstiden kunne trekkes fra botiden i Norge.

I høringsbrevet ber departementet om synspunkter på om det bør gjøres unntak fra botidskravet for tredjelandsborgere som kan fremlegge troverdige politiattester fra sitt hjemland. NOAS mener det er gode grunner for å gjøre et slikt unntak. Et botidskrav vil kunne medføre ulemper for de det gjelder, og bør kun brukes i den utstrekning det vil være nødvendig for å oppfylle formålet med tiltaket. Det er ingen reell grunn slik vi ser det til at borgere av tredjeland, som kan fremlegge politiattester med slike stor troverdighet som fra et EØS-land, skal stilles dårligere enn EØS-borgere. Det bør derfor legges til rette for at utlendinger fra tredjeland som fremlegger en slik troverdig attest ikke blir omfattet av botidskravet.

5. Varigheten på botidskravet

Departementet anbefaler et krav om to års botid. NOAS støtter denne anbefalingen. Med tanke på krav om språkferdigheter og, for flyktninger, introduksjonsprogram, vil et krav om to års botid være lite inngripende for de fleste som kommer til Norge. Et krav på to år vil derfor styrke barns sikkerhet samtidig som det i begrenset grad legger hindringer i veien for integreringen.

6. Når skal botiden starte å løpe

Departementet foreslår at botiden for tredjelandsborgere skal regnes fra den dato vedkommende fikk vedtaket om oppholdstillatelse. NOAS vil bemerke at flere som får opphold i Norge etter en asylsøknad har vært i landet i lang tid før tillatelsen innvilges. For enkelte kan dette være snakk om mange år. I slike tilfeller vil en person ofte ha gode norskkunnskaper allerede før de får en oppholdstillatelse.

De fleste i denne gruppen vil gjennomføre introduksjonsprogram etter at tillatelse er gitt, og for disse vil det normalt ikke være aktuelt å starte arbeid i barnehage eller skole før programmet er gjennomført. For andre, blant annet personer som ikke har rett til introduksjonsprogram fordi de har en begrenset oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 femte ledd, vil et botidskrav som gjelder fra vedtaksdato kunne innebære en unødvendig forsinkelse. Det kan også tenkes tilfeller hvor en asylsøker lever i Norge i over to år uten å ha fått vedtak om oppholdstillatelse, blant annet på grunn av lang saksbehandlingstid, men med lovlig opphold og rett til å arbeide. I slike tilfeller vil det ikke være mulig å ansette en person overhodet så lenge botidskravet skal gjelde fra vedtaksdato.

NOAS mener det derfor er gode grunner til å regne botiden fra ankomst for personer som søker beskyttelse, særlig der vedkommende har bodd hele perioden på mottak eller kjent adresse. Alternativt må det i det minste utredes hvordan regelverket kan utformes slik at det ikke skaper urimelige forsinkelser for utlendinger som har fått tillatelse i Norge etter søknad om asyl.

NOAS takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og vi er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om dette skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norsk Organisasjon for Asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Andreas Furuseth
juridisk seniorrådgiver